

NECESITATEA ȘI OBLIGAȚIA ALINIERII DOMENIULUI FISCAL ÎN PROCESUL DE INTEGRARE A REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

THE NEED AND OBLIGATION TO ALIGN THE FISCAL FIELD IN THE PROCESS OF INTEGRATING THE REPUBLIC OF MOLDOVA INTO THE EUROPEAN UNION

MARAȘCOVSCHI Alexandrina, studentă, Specialitatea: FB,

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Mistropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61

e-mail: marascovschi.alexandrina@ase.md

Abstract. *The fiscal system represents one of the most important elements for the realization of the state's economic policy. The prosperity and functioning of the state depends on the existing tax system. The fiscal system of the Republic of Moldova is still changing in order to create and ensure the fiscal revenues of the state. The European Union draws attention to the transformations that have taken place following the creation of the single space and the advantages that derive from EU membership. Given the fact that the Republic of Moldova has signed the Association Agreement with the European Union, it follows the necessity of aligning the legislation in the fiscal field. The reform of the national tax system is aimed at implementing own tax policies as well as some elements of European tax policy, namely those related to indirect taxes (VAT and excises).*

Key words: *fiscal alignment, fiscal policy, value added tax, excise duties, national fiscal system, association agreement*

JEL CLASSIFICATION: H2, H3, H7, K34.

INTRODUCERE

Prosperitatea statului și funcționalitatea lui depind de sistemul fiscal existent. În acest sens, asigurarea unui cadru fiscal optim contribuie atât la crearea unui mediu stabil și transparent, cât și la creșterea gradului de suportabilitate a contribuabilului. [2]

În ultimele decenii, mulți cercetători și-au îndreptat atenția către schimbările care au avut loc în țările europene după crearea spațiului unic. Beneficiile aderării la Uniunea Europeană au fost unul dintre cele mai puternice stimulente pentru reformele pe care țările candidate au fost forțate să le întreprindă. Dat fiind faptul că Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană după care a depus o cerere de aderare la UE fiind-ui acordat statutul de țară candidată (iunie 2022), această situație presupune modificarea legislației naționale în domeniul fiscal.

Alinierea domeniului fiscal a Moldovei cu cel al Uniunii Europene este un proces complex și important pentru dezvoltarea economică a țării. Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu UE în 2014, ceea ce a determinat necesitatea implementării unor reforme fiscale majore pentru a se conforma standardelor europene. Această aliniere implică armonizarea legislației fiscale, a procedurilor de taxare și a politicii fiscale în general, astfel încât Republica Moldova să poată beneficia de avantajele pieței unice europene. Scopul este de a crea un mediu favorabil pentru investiții și creștere economică, prin îmbunătățirea administrării fiscale și combaterea evaziunii fiscale.

Obiectivele cercetării:

- Evaluarea impactului alinierii la standardele Uniunii Europene în domeniul fiscal asupra economiei și a societății Republicii Moldova, inclusiv asupra creșterii economice, dezvoltării sectorului privat, angajării și echității sociale;
- Identificarea obstacolelor și problemelor în alinierea la standardele fiscale al Uniunii Europene, astfel încât să poată fi luate măsuri eficiente pentru a le depăși;
- Evaluarea impactului alinierii domeniului fiscal al Republicii Moldova cu cel al Uniunii Europene asupra cetățenilor, inclusiv asupra nivelului de trai.

Metode aplicate: Pentru a efectua cercetarea, s-au utilizat diverse metode, inclusiv analiza informațiilor și datelor din mai multe surse, cum ar fi lucrări și documente legislative, directive europene. De asemenea, s-a realizat o comparație a situației subiectului cercetat într-un anumit interval de timp și s-a realizat o sinteză a acestor informații, extrăgând concluzii și previziuni cu privire la evoluția subiectului cercetat. De asemenea, s-a folosit metoda istorică pentru a examina istoria și evoluția domeniului de cercetare și s-au realizat deducții bazate pe studiul efectuat.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Uniunea Europeană nu joacă un rol direct în colectarea impozitelor sau în stabilirea cotelor de impozitare. Valoarea taxelor și impozitelor pe care trebuie să le plătească fiecare cetățean este stabilită de guvernul țării sale. La fel este și modalitatea de cheltuire a sumelor colectate de stat. UE supraveghează totuși normele fiscale naționale în anumite domenii, în special atunci când sunt implicate politicile UE vizând companiile și consumatorii. Politica fiscală în cadrul Uniunii Europene constă din două componente: impozitarea directă, care rămâne de competența exclusivă a statelor membre, și impozitarea indirectă, care influențează libera circulație a mărfurilor și libera prestare a serviciilor pe piața unică. În ceea ce privește impozitarea directă, UE a stabilit însă standarde armonizate privind impozitarea companiilor și a persoanelor fizice, iar statele membre au luat măsuri comune pentru a preveni evaziunea fiscală și dubla impozitare. În domeniul impozitării indirecte, UE coordonează și armonizează legislația privind taxa pe valoarea adăugată (TVA) și accizele. Se evită astfel distorsionarea concurenței pe piața internă ca urmare a unor variații ale ratelor de impozitare indirectă și a unor sisteme care le-ar oferi firmelor dintr-o anumită țară un avantaj inechitabil față de altele.

În ceea ce privește Republica Moldova, legislația fiscală este formată din Codul fiscal, Legile pentru punerea în aplicare a titlurilor Codului fiscal, alte acte legislative și normative elaborate întru executarea codului menționat și o serie de acte legislative sau normative de specialitate ce conțin, de asemenea, norme ce țin de legislația fiscală. În prezent, sistemul fiscal al Republicii Moldova este caracterizat de o complexitate crescută. Într-un sens, acesta nu favorizează procesul de înregistrare a afacerilor. Pe de altă parte, de multe ori, această situație poate reprezenta un obstacol în calea atractivității țării pentru investiții străine, în special pe piața europeană. Obiectivul reformei sistemului fiscal național constă în alternarea între implementarea propriilor politici fiscale, cum ar fi cele referitoare la impozitele directe, precum impozitul pe venit sau impozitul pe proprietate, și aplicarea unor elemente ale politicii fiscale europene, care sunt conforme cu normele juridice ale Uniunii Europene, în special cele referitoare la impozitele indirecte, precum TVA-ul și accizele.

Deci, concluzionând cele spuse anterior, o importanță deosebită în atenția Republicii Moldova devin impozitele indirecte și modificările acestora în ceea ce ține alinierea la directivele fiscale ale Uniunii europene.

În rezultatul implementării reformei fiscale, prin prisma armonizării legislației fiscale, aceasta va contribui la:

- eliminarea discriminării și a dublei impunerii;
- prevenirea cazurilor de evaziune fiscală;
- precum și va veni în întâmpinarea mediului de afaceri, ce activează pe plan internațional, cu o claritate și compatibilitate mai mare între legislația fiscală și vama națională și legislația UE.

Așadar, eforturile Republicii Moldova urmează a fi orientate spre:

- Armonizarea actelor legislative fiscale naționale, în partea ce ține de TVA și accize, la prevederile legislației Uniunii Europene, în conformitate cu calendarul stabilit în Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat de Republica Moldova prin Legea nr.112 din 02.07.2014;
- Eficientizarea, sistematizarea și consolidarea legislației fiscale și vamale cu păstrarea celor mai bune practici existente la moment, în vederea dezvoltării durabile a economiei naționale.

Rescrierea Codului fiscal reprezintă calea spre fundamentarea unei economii competitive, cu un grad înalt de productivitate. La rândul său, productivitatea economiei va condiționa creșterea nivelului veniturilor bugetare. Toate acestea, luate împreună, reprezintă calea spre asigurarea prosperității vieții cetățenilor Republicii Moldova.

Republica Moldova se află în situația când reformarea sistemului fiscal este într-un proces permanent, iar armonizarea legislației naționale la cea europeană reprezintă un obiectiv primordial.

Titlurile IV aferent taxei pe valoarea adăugată și Titlul V ce ține de accize vor fi armonizate gradual la prevederile Directivelor Uniunii Europene, luând în considerație termenii de armonizare prevăzute în Acordul de Asociere RM-UE:

- până la 01.09.2017 - se propune de a revizui și examina norme ce țin de obiectul și sfera de aplicare a TVA, persoanele impozabile, precum și operațiunile care cad sub incidența TVA (baza impozabilă), faptul generator și exigibilitatea TVA, revizuirea și introducerea noțiunilor și a unităților de măsură pentru produsele alcoolice supuse accizelor (grade Plato, hectolitri), corelarea și integrarea modului de calcul a accizei pentru țigarete etc.;
- până la 01.09.2019 - urmează a fi analizate scutișorilor de TVA și accize aferente importului/livrărilor de mărfuri și servicii; - până la 2024
- examinarea, determinarea impactului și aplicarea cotelor accizelor în conformitate cu prevederile Directivelor UE. [3]

Conform Recomandării nr.1/2022 a consiliului de asociere UE-Republica Moldova din 22 august 2022 privind Programul de asociere UE-RM [2022/1997] p.12 anexă, părțile vor continua să coopereze în domeniul vamal și fiscal. Cooperarea va include activități pe termen scurt și mediu în vederea îndeplinirii următoarelor obiective: continuarea apropierei legislative în domeniul vamal, a Codului vamal cu cel al UE; continuarea procesului de asigurare a recunoașterii reciproce a operatorilor economici autorizați (AEO); punerea în aplicare a unui sistem eficient de monitorizare a importurilor de produse accizabile scutite de plata taxelor vamale, a accizelor și a TVA; îmbunătățirea capacității administrației fiscale în scopul evitării acumulării arrieratelor, asigurării colectării eficiente a impozitelor și combaterii fraudei fiscale; continuarea cooperării cu Organizația pentru cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) prin schimbul de noi experiențe în domeniul fiscalității; precum și alinierea legislației naționale la dispozițiile legislației UE și anume privind TVA-ul și accizele (tutun, alcool, produse energetice și a electricității), asigurând alinierea la pragul minim al UE, în conformitate cu acordul de asociere. [1]

În continuare, pentru a arăta cât de important este rescrierea Codul Fiscal, am efectuat o analiză S.W.O.T., care a evidențiat faptul că una dintre problemele principale este de a asigura o legislație fiscală clară, accesibilă și simplă, care să fie în conformitate cu criteriile de armonizare ale Uniunii Europene.

Tabel 1. Analiza S.W.O.T a rescrierii Codului Fiscal

Punctele tari	Punctele slabe
<ul style="list-style-type: none">• Armonizarea legislației fiscale în conformitate cu AA UE-RM;• Luarea în considerare a intereselor ambelor părți;• Deschiderea către mass-media și societatea civilă;• Reducerea birocrăției prin stipularea unor prevederi bine definite, simplificare și accesibile;• Nivelul general de calificare ridicat a resurselor umane implicate în proces;• Disponibilitatea p/u colaborare a partenerilor interni și externi;	<ul style="list-style-type: none">• Legislația imperfectă, incompletă, prezența lacunelor și tratărilor neclare;• Personal insuficient comparativ cu volumul de muncă;• Necesitatea informării rapide aferente modificărilor efectuate într-un termen limitat, p/u perceperea corectă a informației prezentate în Codul fiscal;
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• Asigurarea competitivității pe plan internațional;• Susținerea de către partenerii externi;• Creșterea nivelului de conștientizare a societății civile vis-a-vis de îmbunătățirea legislației fiscale;	<ul style="list-style-type: none">• Existența fraudelor fiscale;• Economia tenebră;• Diminuarea încrederii societății civile în instituțiile statului;• Gradul de complexitate al schemelor de evaziune fiscală este în creștere;

Sursa: elaborat de autor în baza informației preluate de pe <https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/Concept%20de%20rescriere%20a%20Codului%20fiscal%20%C8%99i%20a%20Codului%20vamal.pdf>

În urma analizei efectuate, vedem că rescrierea Codului fiscal va avea un impact semnificativ asupra economiei Moldovei, în special prin atragerea de investiții străine, crearea de noi locuri de muncă și creșterea competitivității. În plus, această aliniere va spori transparența și predictibilitatea în domeniul fiscal, reducând riscul de corupție și îmbunătățind relațiile cu partenerii comerciali europeni. Însă observăm că dispunem și de puncte slabe. În ciuda beneficiilor potențiale, alinierea cu UE va fi un proces dificil și va implica o reformă profundă și cuprinzătoare a sistemului fiscal din Moldova.

CONCLUZII

- Republica Moldova a făcut progrese semnificative în ceea ce privește alinierea sa fiscală cu Uniunea Europeană, dar încă există probleme și lacune în implementarea acquis-ului comunitar în acest domeniu.
- Progresele înregistrate până acum sunt în mare parte rezultatul angajamentului guvernului și a cooperării cu partenerii externi, dar mai sunt necesare eforturi continue pentru a asigura o implementare eficientă și completă a legislației fiscale europene.
- Combaterea evaziunii fiscale și a corupției în domeniul fiscal rămân provocări majore pentru Republica Moldova.

RECOMANDĂRI

- Continuarea eforturilor pentru a îmbunătăți eficiența și transparența sistemului fiscal prin simplificarea procedurilor fiscale și îmbunătățirea cooperării dintre autoritățile fiscale și contribuabili.
- Adoptarea unor măsuri suplimentare pentru a combate evaziunea fiscală și corupția, inclusiv prin introducerea unor mecanisme de monitorizare și raportare a tranzacțiilor financiare suspecte.
- Consolidarea capacității instituționale a autorităților fiscale și îmbunătățirea resurselor umane pentru a asigura o implementare eficientă și completă a legislației fiscale europene.
- Dezvoltarea unor politici fiscale care să stimuleze creșterea economică și să încurajeze investițiile în Republica Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- [1] RECOMANDAREA nr. 1/2022 A CONSILIULUI DE ASOCIERE UE-REPUBLICA MOLDOVA din 22 august 2022 privind Programul de asociere UE-Republica Moldova [2022/1997] [online] [citat 04.03.2023] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:22022D1997&qid=1678044073495&from=RO#d1e128-103-1>
- [2] BULGAC, CORINA. *Relaționarea între presiunea fiscală și performanța financiară a entității din sectorul vitivinicol : monografie* / Corina Bulgac, Vitalii Bulgac. - Iași: Tipo Moldova, 2020, ISBN 978-606-42-0763-0
- [3] Concept de rescriere a codului fiscal și codului vamal [online] [citat 05.03.2023] Disponibil: <https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/Concept%20de%20rescriere%20a%20Codului%20fiscal%20%C8%99i%20a%20Codului%20vamal.pdf>

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str.Mistropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: bulgac.corina@ase.md